

El Pla d'Urgell: memòria i paisatge

Edició, tria i pòrtic de Josep Camps i Francesc Foguet. Fotografies de Marta Benavides Juneda, Editorial Fonoll, 2013

El 31 de maig de 2013 s'inaugurà, a la Biblioteca Comarcal Jaume Vila, l'exposició *La veu de la terra*. S'emmarcava en els actes celebratoris dels 25 anys de la constitució de la comarca, un esdeveniment que també acull la recent publicació del llibre *El Pla d'Urgell: memòria i paisatge*.

Aquesta antologia de textos sobre el Pla proporciona una visió diacrònica i polièdrica (sobretot gràcies a la polifonia de gèneres acollits en el volum) de les nostres terres. Des de l'últim terç del vuit-cents fins als nostres dies nombroses veus glossen fets i aspectes diversos del Pla d'Urgell. No es tracta de la reunió de textos estrictament literaris, sinó de la combinació discursiva, gairebé musical, de notes, reflexions, poemes, narracions, dietaris, articles i rondalles, entre d'altres. I, tot plegat, amb l'acompanyament de fotografies del paisatge de la comarca, que doten el volum d'un suggestiu sentit poètic.

Josep Camps, Francesc Foguet i Marta Benavides porten a terme aquest projecte, suscitador d'una doble alegria. Doble perquè forneix els pladurgellencs d'un tou d'imaginari, de memòria i d'identitat fortament necessaris, i perquè ho fa d'una forma gràfica exquisida. Josep Borrell, en la inauguració de l'exposició suara esmentada, anunciava el propòsit de tot aquest marc festejador. Hi apuntava la voluntat de fer del localisme una qüestió global, d'exportar les experiències (visuals i literàries, podríem matissar) del Pla a la gent d'arreu del país. En definitiva, de dotar de visibilitat la nostra terra. *El Pla d'Urgell: memòria i paisatge* respon a aquest afany divulgador d'un territori lamentablement poc conegut (i sovint víctima d'una mena d'autoodi incompreensible). El llibre traspua arrelament i amor a la terra en tots els àmbits possibles: des del mateix contingut fins a l'editorial i la impremta –ambdues del territori–, tot passant pels curadors: Josep Camps, Francesc Foguet i la fotògrafa Marta Benavides habiten el Pla o hi han nascut.

El títol del llibre també ve carregat de significat. Alhora que crea i estableix un marc geogràfic concret —el Pla d'Urgel—, l'emmarca sentimentalment i visual. No és en va que les imatges i els textos s'interrelacionen en una mena de discurs atemporal però conscientment geogràfic i sensitiu. La *memòria* i el *paisatge* són fixats i evocats amb paraules i imatges, una explosió de sentits que commou. L'únic retret que faria al volum, malgrat ser una voluntat expressa dels curadors, és el blanc i negre de les fotografies. Si bé és cert que la diferent temporalitat dels cent textos aplegats s'equilibra amb la manca de color en les imatges —que capten l'essència atemporal de la terra ensems que adquireixen un component estètic captivador—, precisament aquesta opacitat traeix la naturalesa lumínica del Pla d'Urgell. "La plana d'Urgell és un esclat lluminós, de rabiosa insistència", exclama Francesc Pascual a *Els arbres perduts*.

En definitiva, aquesta antologia és, sens dubte, una pedra angular de la cultura comarcal. Ofereix la possibilitat d'endinsar-nos en un coneixement variat i colorit de la literatura sobre les nostres terres, un coneixement que caldria, tal com anunciaven els mateixos curadors del volum, portar a les escoles i biblioteques del Pla d'Urgell. Gràcies a la rigorosa i excel·lent recerca de Josep Camps i Francesc Foguet i a la minuciosa laboriositat de Marta Benavides, les terres ponentines gaudiran, a partir d'ara, d'un corpus textual i d'un espai de memòria i de reivindicació cultural ben dignes. El patrimoni literari del Pla d'Urgell ja no dorm el son dels justos i és, doncs, a nosaltres, els habitants d'aquestes contrades de "belleza sencilla", com evoca Carles Porta, a qui pertoca, d'ara endavant, fer-ne ús i difusió.

Anna LLOVERA JUNCÀ
Universitat Oberta de Catalunya